

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001

тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83

E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,

themis@minjust.gov.ua,

Web: <http://www.minjust.gov.ua>,

код згідно з ЄДРПОУ 00015622

Гаврилюк В.

foi+request-115379-

fof7ef@

За результатами розгляду Вашого запиту на отримання публічної інформації від 24.07.2022 щодо позовів України проти російської федерації у міжнародних судових установах, які було подано протягом 2014-2023 року, у межах компетенції повідомляємо.

Відповідно до підпункту 4 пункту 3 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228, одним із завдань Міністерства юстиції України, серед іншого, є здійснення захисту інтересів України у Європейському суді з прав людини (далі – ЄСПЛ), під час урегулювання спорів і розгляду в закордонних юрисдикційних органах справ за участю іноземних суб'єктів та України.

Зазначаємо, що у зв'язку з агресією РФ проти України, що має своїм наслідком масові порушення прав людини на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та м. Севастополь (далі – АРК), Донецької та Луганської областей, а також інших територіях України, де наразі РФ здійснюється військова агресія, Урядом України було подано до ЄСПЛ низку позовів проти уряду російської федерації.

Зокрема, міждержавні заяви охоплюють скарги Уряду України на порушення прав людини, гарантованих статтями 2 (*Право на життя*), 3 (*Заборона катування*), 5 (*Право на свободу та особисту недоторканість*), 6 (*Право на справедливий суд*), 8 (*Право на повагу до приватного і сімейного життя*), 9 (*Свобода думки, совісті і релігії*), 10 (*Свобода вираження поглядів*), 11 (*Свобода зібрань та об'єднання*) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), статті 14 (*Заборона дискримінації*) Конвенції у поєднанні зі статтями 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11 Конвенції, статті 18 (*Межі застосування обмежень прав*), 38 (*Розгляд справи*) у поєднанні зі статтею 6 Конвенції та статтями 1 (*Захист права власності*), 2 (*Право на освіту*) та 3 (*Право на вільні вибори*) Першого протоколу до Конвенції, статтею 2 (*Свобода пересування*) Четвертого протоколу до Конвенції, статтею 1 (*Загальна заборона дискримінації*) Дванадцятого протоколу до Конвенції.

СЕД АСКОД

Міністерство юстиції України

№ 99966/ПІ-Г-2973/5.1.3 від 28.07.2023

Підписувач Мудра Ірина Романівна

Сертифікат 3ED5083160DBC59B0400000079464C002D957F00

Дійсний з 27.05.2022 14:37:56 по 27.05.2024 14:37:56

У міждержавних справах Україною порушується питання здійснення російською федерацією ефективного контролю над тимчасово окупованою територією та доводиться її відповідальність за порушення прав людини в АРК та Донецькій і Луганській областях, а також інших територіях України, де наразі здійснюється військова агресія РФ, а також на території Росії та окремих випадків на території інших країн.

Щодо кількості поданих позовів України проти Росії у ЄСПЛ, повідомляємо, що протягом 2014-2022 рр. Урядом України було подано до ЄСПЛ десять міждержавних заяв проти уряду російської федерації. У процесі розгляду справ ЄСПЛ об'єднав частину з них.

13 березня 2014 року Урядом України подано заяву «Україна проти Росії» за № 20958/14 (доповнена 12.06.2014 та 20.11.2014) щодо порушень РФ прав людини на тимчасово окупованій території АРК та на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей протягом 2014 року.

13 червня 2014 року на підставі клопотання Уряду України про вжиття відповідно Правила 39 (Тимчасові заходи) Регламенту ЄСПЛ та надання Уряду РФ термінових вказівок щодо повернення на територію України дітей-сиріт, ЄСПЛ відкрив провадження у справі «Україна проти Росії (II)» за заявою № 43800/14. У подальшому, 22 серпня 2014 року Урядом України було подано повноцінну заяву «Україна проти Росії (II)» стосовно фактів викрадення на території Донецької та Луганської областей дітей-сиріт та дітей-інвалідів представниками так званих «ДНР» та «ЛНР» та їх незаконного або фактичного переміщення на територію Росії.

10 липня 2014 року Урядом України подано справу «Україна проти Росії (III)» за заявою № 49537/14 в інтересах Хайсера Джемилєва, який незаконно утримувався в Сімферопольському СІЗО. Справу «Україна проти Росії (III)» згодом за запитом Уряду України, було вилучено з реєстру справ, оскільки на розгляді ЄСПЛ перебував індивідуальний позов проти Росії з аналогічних питань.

26 серпня 2015 року Урядом України було подано заяву «Україна проти Росії (IV)», яка охоплює порушення прав людини РФ на тимчасово окупованій території АРК, Донецької та Луганської областей у 2015 році.

У 2016 року ЄСПЛ прийняв рішення розділити дві найбільші справи, які стосувались порушень прав людини в АРК та східній Україні за географічним критерієм, зокрема:

- у лютому 2016 року ЄСПЛ розділив справу «Україна проти Росії» від 13.03.2014 на «Україна проти Росії» за № 20958/14, яка стосувалась подій в Криму та «Україна проти Росії (V)» за № 8019/16, яка стосувалась порушень прав людини в східній Україні;

- у грудні 2016 року ЄСПЛ повідомив про рішення розділити справу «Україна проти Росії (VI)» на «Україна проти Росії (IV)» за № 42410/15 щодо подій в АРК у 2015 році та «Україна проти Росії (VI)» за № 70856/16 щодо скарг про порушення РФ прав людини в Донецькій і Луганській областях у 2015 році.

Відтак наприкінці 2016 року у провадженні ЄСПЛ перебувало 5 міждержавних справ України проти рф, а саме:

- 2 справи щодо порушення прав людини на тимчасово окупованій території АРК – «Україна проти Росії» за заявою № 20958/14, «Україна проти Росії (IV)» за заявою № 42410/15;

- 3 справи щодо порушення прав людини на тимчасово окупованій території Донецької та Луганської областей – «Україна проти Росії (V)» за заявою № 8019/16, «Україна проти Росії (VI)» за заявою № 70856/16 та «Україна проти Росії (II)» за заявою № 43800/14.

21 червня 2018 року Велика палата ЄСПЛ повідомила Уряд України про об'єднання поданих міждержавних справ проти уряду російської федерації замість чотирьох до двох за географічним критерієм, а саме:

- дві міждержавні справи щодо Криму («Україна проти Росії» за заявою № 20958/14 та «Україна проти Росії (IV)» за заявою № 42410/15) об'єднано в справу «Україна проти Росії (щодо Криму)» за заявою № 20958/14 щодо тимчасово окупованої території АРК;

- дві міждержавні справи щодо подій на Донбасі («Україна проти Росії (V)» за заявою № 8019/16 та «Україна проти Росії (VI)» за заявою № 70856/16) об'єднано в справу «Україна проти Росії (щодо східної України)» за заявою № 8019/16 щодо подій на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей.

Також протягом 2018 року Урядом України було подано дві нові міждержавні справи проти росії.

10 серпня 2018 року Уряд України направив до ЄСПЛ нову міждержавну заяву проти росії, яка стосується порушення прав політичних в'язнів. 27 серпня 2018 року ЄСПЛ відкрив провадження, зареєструвавши заяву за № 38334/18 під назвою «Україна проти Росії (VII)».

28 листопада 2018 року у зв'язку з агресією російської федерації в Азовському морі, захопленням представниками фсб російської федерації трьох українських кораблів ВМС з командою 25 листопада 2018 року у Керченській протоці, Урядом України до ЄСПЛ було подано клопотання про надання відповідно до Правила 39 Регламенту ЄСПЛ уряду рф вказівок щодо забезпечення конвенційних прав захоплених моряків та їх повернення до України.

29 листопада 2018 року ЄСПЛ, розглянувши клопотання України, відкрив провадження у справі «Україна проти Росії (VIII)» за заявою № 55855/18 та зобов'язав рф надати інформацію щодо захоплення українських моряків, а також щодо стану здоров'я та медичної допомоги, яка їм надається.

Урядом рф не було надано інформацію, у зв'язку із чим у грудні 2018 року ЄСПЛ частково задовольнив клопотання Уряду України та на підставі Правила 39 Регламенту та зобов'язав рф забезпечити українських моряків необхідною медичною допомогою.

07 січня 2019 року Уряд України на виконання вказівок ЄСПЛ подав міждержавну заяву у цій справі.

Відтак, станом на січень 2019 року у провадженні ЄСПЛ перебувало 5 міждержавних справ України проти росії:

- «Україна проти Росії (щодо Криму)» за заявою № 20958/14 щодо порушень прав людини на території АР Крим;
- «Україна проти Росії (щодо східної України)» за заявою № 8019/16 щодо порушень прав людини на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей;
- «Україна проти Росії (II)» за заявою № 43800/14 стосовно фактів викрадення на території Донецької та Луганської областей дітей-сиріт та їх незаконного або фактичного переміщення на територію росії;
- «Україна проти Росії (VII)» за заявою №38334/18 щодо порушення росією прав українських політичних в'язнів;
- «Україна проти Росії (VIII)» за заявою № 55855/18 щодо захоплених українських моряків.

27 листопада 2020 року ЄСПЛ поінформував Уряд України про рішення Великої Палати, яка розглядає міждержавну справу «Україна проти Росії (щодо східної України)» за № 8019/16 приєднати до неї справу «Нідерланди проти Росії» за заявою № 28525/20, а також справу «Україна проти Росії (II)» за № 43800/14.

Довідково: у липні 2020 року Королівство Нідерландів подало до ЄСПЛ міждержавну заяву проти російської федерації стосовно збиття у липні 2014 року пасажирського літака компанії Malaysia Airlines, що виконував регулярний рейс MH17, унаслідок якої загинуло 298 осіб. ЄСПЛ зареєстрував справу «Нідерланди проти Росії» за № 28525/20.

Відтак, з огляду на об'єднання справ, станом на грудень 2020 року у провадженні ЄСПЛ перебувало 4 міждержавні справи України проти росії:

- «Україна проти Росії (щодо Криму)» за заявою № 20958/14;
- «Україна та Нідерланди проти Росії» за заявами № 8019/16, 28525/20 та 43800/14;
- «Україна проти Росії (VII)» за заявою № 38334/18;
- «Україна проти Росії (VIII)» за заявою № 55855/18.

14 січня 2021 року ЄСПЛ оголосив ухвалу від 16 грудня 2020 року щодо прийнятності заяви «Україна проти Росії (щодо Криму)» за № 20958/14, визнавши її частково прийнятною, перейшовши до розгляду питання по суті. Також ЄСПЛ прийняв рішення про приєднання до міждержавної справи «Україна проти Росії (щодо Криму)» за заявою № 20958/14 справи «Україна проти Росії (VII)» за заявою № 38334/18 щодо політичних в'язнів.

Відтак, з огляду на об'єднання справ, станом на січень 2021 року у провадженні ЄСПЛ перебувало 3 міждержавні справи України проти росії:

- «Україна проти Росії (щодо Криму)» за заявами №№ 20958/14 та 38334/18;

- «Україна та Нідерланди проти Росії» за заявами №№ 8019/16, 28525/20 та 43800/14;

- «Україна проти Росії (VIII)» за заявою № 55855/18.

19 лютого 2021 року Урядом України подано нову міждержавну заяву проти російської федерації, яка стосується практики росії позасудових страт. ЄСПЛ було відкрито провадження у справі «Україна проти Росії (IX)» за заявою № 10691/21. Вона стосується адміністративної практики рф, що наразі продовжується, стосовно дозволених росією, цілеспрямованих операцій щодо вбивства опонентів рф в росії та на території інших країн, включно з державами - членами Ради Європи, поза ситуацією збройного конфлікту. Також існує адміністративна практика рф, яка полягає у відсутності розслідування таких вбивств та в умисному проведенні операцій, спрямованих на нівелювання зусиль з пошуку відповідальних за ці злочини.

Відповідно, станом на січень 2022 року у провадженні ЄСПЛ перебувало 4 міждержавні справи України проти рф, а саме:

- «Україна проти Росії (щодо Криму)» за заявами №№ 20958/14 та 38334/18;

- «Україна та Нідерланди проти Росії» за заявами №№ 8019/16, 43800/14, 28525/20, яка стосується подій на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей;

- «Україна проти Росії (VIII)» за заявою № 55855/18 щодо захоплених моряків;

- «Україна проти Росії (IX)» за заявою № 10691/21 щодо вбивств опонентів російської федерації.

У зв'язку з повномасштабною війною рф проти України, внаслідок чого російськими збройними силами здійснюються напади на цивільне населення, 01 березня 2022 року ЄСПЛ, розглянувши клопотання Уряду України у порядку Правила 39 Регламенту ЄСПЛ, надав російській федерації тимчасові вказівки утриматись від військових атак на цивільне населення та цивільні об'єкти, включно з житловими приміщеннями, каретами швидкої допомоги та іншими об'єктами, такими як школи та лікарні, а також гарантувати безпеку медичних установ, персоналу та карет швидкої допомоги на території, яка знаходиться під ударом або яка захоплена російськими військовими.

Водночас ЄСПЛ також відкрив провадження у справі «Україна проти Росії (X)» за заявою № 11055/22.

23 червня 2022 року Урядом України подано до ЄСПЛ міждержавну заяву проти росії. Уряд України стверджує, що росія вчинила велику кількість найважчих порушень Конвенції, зокрема порушення *права на життя* (стаття 2), *заборони катувань* (стаття 3), *права на свободу і недоторканність* (стаття 5), *права на повагу до приватного та сімейного життя* (стаття 8), *права на свободу думки і вираження поглядів* (статті 9 і 10), *свободу зібрань та асоціацій* (стаття 11) та *право на захист власності* (ст. 1 Першого протоколу до Конвенції). Заява України стосується порушень росією прав людини на початковому етапі

повномасштабного вторгнення й описує події від 24 лютого 2022 року. У подальшому вказаний позов кілька разів доповнювався.

25 січня 2023 року ЄСПЛ оголосив ухвалу від 30 листопада 2022 року, якою визнав частково прийнятною міждержавну справу «Україна та Нідерланди проти Росії» за заявами №№ 8019/16, 43800/14, 28525/20, яка стосується подій на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей, перейшовши до розгляду справи щодо суті.

Листом від 17 лютого 2023 року ЄСПЛ повідомив Уряд України про об'єднання двох міждержавних справ «Україна та Нідерланди проти Росії» за заявами №№ 8019/16, 43800/14, 28525/20 і «Україна проти Росії (X)» за заявою № 11055/22 (щодо повномасштабного вторгнення рф) в одне провадження «Україна та Нідерланди проти Росії» за заявами №№ 8019/16, 43800/14, 28525/20 та 11055/22.

Таким чином, станом на липень 2023 року у провадженні ЄСПЛ перебуває 4 міждержавні справи України проти рф, а саме:

- «Україна проти Росії (щодо Криму)» за заявами №№ 20958/14 та 38334/18;

- «Україна та Нідерланди проти Росії» за заявами №№ 8019/16, 43800/14, 28525/20 та 11055/22, яка стосується подій на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей і порушень прав людини під час повномасштабного вторгнення росії;

- «Україна проти Росії (VIII)» за заявою № 55855/18 щодо захоплених моряків;

- «Україна проти Росії (IX)» за заявою № 10691/21 щодо вбивств опонентів російської федерації.

Станом на липень 2023 року міждержавні справи «Україна проти Росії (щодо Криму)» за заявами №№ 20958/14 та 38334/18 та «Україна та Нідерланди проти Росії» за заявами №№ 8019/16, 43800/14, 28525/20 та 11055/22 (щодо східної України та повномасштабного вторгнення рф) перебувають на стадії розгляду ЄСПЛ щодо суті.

Міждержавні справи «Україна проти Росії (VIII)» за заявою № 55855/18 щодо захоплених моряків та «Україна проти Росії (IX)» за заявою № 10691/21 щодо вбивств опонентів рф перебувають на стадії розгляду ЄСПЛ питання щодо їх прийнятності.

Щодо отримання інформації стосовно справ України проти росії в інших міжнародних судових органах, зокрема в Міжнародному суді ООН та Міжнародному кримінальному суді, рекомендуємо звернутися до Міністерства закордонних справ України та Офісу Генерального прокурора відповідно.

Заступниця Міністра

Ірина МУДРА

